

Český Les III

Celá oblast mezi Rozvadovem a Broumovem je prakticky vylidněnou pustinou s rozsáhlými hlubokými lesy, která je protkána neuvěřitelně hustou sítí lesních asfaltek a nezpevněných cest bez aut a s minimem turistů. Nebylo tomu tak vždy. Podobně jako jinde v pohraničí tak i v této části Českého lesa se ještě před válkou nacházel velký počet lidských sídel, z nichž dnes zbývají pouze nevýrazné zbytky ukryté v bujném porostu. Pojďme se na ně zasněženou krajinou podívat.....

Termín 05. - 08. 01. 2012, celkem trasa 52,5 km

Doprava 05..01.2012

Sraz v 9.00 v Byškovicích, odtud autem až do Rozvadova.

Dál autobusem:

Rozvadov,,hor.zast. 14:03   [490690 8](#)

Tachov,,poliklinika MHD 14:48, 15:17   [490720 17](#)

Milíře,Zadní Milíře 15:50

Celkový čas **1 hod 47 min**, vzdálenost **42 km**, cena **60 Kč**

- [ČSAD autobusy Plzeň a.s.](#); Tachov; 374 722 346-8, 374 724 188
- jede od 3.I. do 29.VI. v ,nejede od 3. do 12.II.,5.,6.IV.,jede od 3.IX. v ,nejede 25.,26.X.

Mapa : Český Les sever, Edice klubu ČT č.28

Trasa 05.01.2012, čtvrtek

Milíře - Dlouhý vrch 692m – býv. Pavlova huť - býv. Rota Vašíček; celkem 6,9 km

Místopis

Milíře

První písemná zmínka o obci je z roku 1669, kdy začala kolonizace zdejších příhraničních hvozdů. Píše se zde o stavbě tzv. lesních domků. Označovaly se tak domy roztroušené v krajině (nesouvislá zástavba). Po roce 1945 byli původní obyvatelé (němci) vysídleni. Byl zde sice pokus o dosídlení a to dosídlenci z Rumunska, ale na tak rozsáhlou oblast jich bylo málo. To byl také důvod, proč původně katolický kostel byl změněn na pravoslavný. Většina prázdných domů byla rozebrána na stavební

materiál, nebo byly odvezeny na Slovensko. To co zbylo, bylo koncem padesátých let zbouráno. Z původní rozsáhlé obce zůstali jen části se souvislou zástavbou.

Pavlova Huť (Paulushutte)

Osada ležela na horním toku Sklářského potoka jižně od Pavlova Studence (na jeho dnešním katastru). Předchůdcem osídlení byly sklářská huť a pila, založené kolem r. 1740. Roku 1810 byla výroba zastavena, ale vznikla malá osada, která měla v roce 1930 pouhých 14 usedlostí. Po roce 1945 nebyla odlehlá osada dosídlena a v 50. letech byla při zřizování hraničního pásma zničena (hraniční zátarasy procházely přímo prostorem osady). Dnes jen sotva patrné zbytky základů v křoviskách. Na období pohraniční stráže upomíná objekt zvaný Němeček (dnes hájovna) asi 1

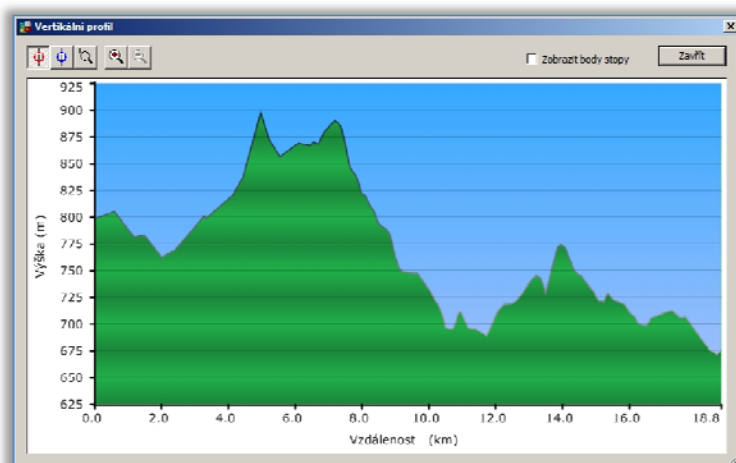
km jižně v lese

1. rota 1. praporu 9. brigády Pohraniční stráže Vašíček.

Rota se nacházela uprostřed Českého lesa, k nejbližší obci (Lesná) to bylo vzdušnou čarou 6 km. Rotu v roce 2008 koupila ve výběrovém řízení MV firma, která chce na tomto místě vybudovat větrné elektrárny.

Trasa 06.01.2012, pátek

býv. Rota Vašíček - Jelenec- Entenbühl 900m – Havran 894m – býv. Skláře – býv. Zlatý Potok - Šelmbek – Ostrůvek – býv. Nová Knížecí Huť; celkem 18,8 km

Místopis

Entenbühl 900 m n.m.

Entenbühl je nejvyšší bod na německé straně Horního Falcka lesa. Na vrcholu je kříž a kaple, jež v době druhé světové války byla přestavěna jako bunkr.

Havran (Rabensberg) 894 m n.m.

Nejvyšší vrchol Tachovska (894 m n. m.), 2 km od turistického hraničního přechodu Křížový kámen. Pozemní průzkumné stanoviště rádiového a radiotechnického průzkumu na vrchu Havran. Stanoviště radiotechnického odposlechu (hlavně komplety KRTP) obou praporů ZU, podržovaných brigád ve Zbirohu. Vzhledem k perfektní lokalitě pro průzkum (tvoří výběžek s takřka 270° výhledem do SRN) byla také častým místem přítomnosti bojových vrtulníků amerických Redcatchers. Věž bývalé vojenské pozorovatelny, v roce 2000 bylo ještě možné s určitým rizikem vystoupit na její vrchol odkud je krásný rozhled po okolí. V jakém stavu je věž nyní nevím, možná byla opravena možná zbořena nebo se rozpadla - což by byla škoda protože srovnatelná stavba v této části Českého Lesa na našem území není.

Skláře (Neuwindischgratz)

Místo bývalé sklárny leží v lesích cca 1,5km západně od býv. Zlatého Potoka při cestě na vrch Havran a hraniční přechod pro pěší Křížový kámen. Sklárnou, ve které se vyrábělo tabulové sklo a zrcadla v letech 1793 - 1839 založil Kašpar Lenk. Poté až do r. 1945 zde byla jen hájovna a obydlí pro dřevaře. Pak se lokalita dostala "za dráty" železné opony a vojáci si zde vybudovali střelnici. V současnosti je místo pusté. Vojenské objekty byly strženy krátce po r. 1990. (Zpracováno částečně dle Z. Procházka: Český les historicko- turistický průvodce Tachovsko.

Zlatý Potok (Goldbach)

Osada ležela v hlubokých příhraničních lesích západně od Lesné, na přítoku Celního potoka. Ve středověku se zde zřejmě rýžovalo zlato, osada však vznikla až ve 30. letech 18. století současně se zdejší sklárnou. Ta pracovala až do roku 1894, poté se začala lokalita postupně vyliďňovat a před válkou zde již přetrvávaly jako udržované objekty pouze hájovna a hospoda. I ty po roce 1945 zanikly. Dnes zde najdeme dvě dřevěné stavby vzniklé až po roce 1990, původní osídlení připomínají výrazné zříceniny jedné budovy a kamenné sokly dvou křížků - jeden nedaleko zmiňované zříceniny a druhý na opačném severním konci osady.

Šelmbek

Hrad Šelmbek byl postaven necelý kilometr západně od osady Ostrůvek, místě známém jako na Skalách 769 m n.m. Jednalo se o malý dřevěný hrádek, který stával na 9 metrů vysoké skalce obklopené příkopem a valem. Hrad byl pravděpodobně obydlen v první polovině 14. století a asi chránil osadu hledačů zlata. Dnes tu můžeme vidět skalku se zachovalým příkopem i valem. Okolí je poseto četnými romantickými skalkami s převisy.

Ostrůvek

Na konci 18. století pracovala v obci Ostrůvek sklárna, ale už v roce 1838 je i se 6 sklářskými domky připomínána jako pustnoucí. Ve druhé polovině 19. století zde nechali Windischgrätzové postavit lovecký zámek obklopený anglickým parkem. Zámek byl výbornou základnou pro

Hájovna na Ostrůvku v 1. třetině 20. století. (Z archivu redakce.)

vyjíždky na lov. Zámek je dnes ve velmi dobrém stavu a je využíván jako rekreační objekt. V jeho blízkosti stojí dřevěná kaple a bývalé objekty hájovny.

Nová Knížecí Hut' (Neu Fürstenhütte)

Zcela zaniklá lokalita rozkládající se asi 2 km sz. od Staré Knížecí Huti. Sklárna zde byla založena již před rokem 1738 Lobkovici, vlastníci waldheimské panství. Sklárna zaniká okolo r. 1884, dále v provozu pouze brusírna a leštírna skla, a to až do r. 1938. V místních provozech se vyrábělo zejména tabulové sklo a zrcadla. V obci stával také panský dům a sklářská krčma. V počátku 2. sv. války zde zbývala pouze hájovna. Na původní obec upomíná již jen Huťský rybník, který kdysi sklářské provozy napájel. V místě kruhový turistický přístřešek.

Býv. Stoupa (Alt Pocher) také: Starý Pochr

Dnes zaniklá osada ležela jz. od Lesné nedaleko dosud existující Staré Knížecí Huti. Vznikla spolu s ní počátkem 18. století, později však byla osadou nyní zničené České Vsi. Před válkou zde bylo 29 usedlostí, v 50. letech zničeno. Dnes zbývají pouze nevýrazné zbytky základů a starý kámen,

připomínající stavbu silnice Pavlův Studenec-Waldheim, při níž osada ležela. Turistické odpočívadlo.

Býv. Česká Ves (Böhmschdorf)

Zaniklá vesnice která stávala na návrší nad Celním potokem, asi 3 km zjz. od dosud existující Staré Knížecí Huti. Vznikla koncem 17. století, v roce 1930 zde s okolními osadami a samotami žilo přes 600 obyvatel. Ves byla zlikvidována v 50. letech po zřízení hraničního pásma. Dnes jsou v místě viditelné zbytky zdí některých usedlostí zarostlé vegetací, v okolí rozsáhlé pastviny.

Ke vsi patřila také osada České Nové Domky na návrší přes údolí potoka těsně při státní hranici, dnes lze její místo najít pouze podle bavorské osady Neudorf ležící za hranicí, stopy po osadě na naší straně se nedochovaly.

Josefovo Údolí na Celním potoce

Pod Českou Vsí v údolí Celního potoka lokalita zvaná Josefovo Údolí - jedná se o bývalou brusírnu zrcadel a mlýn, dnes zachován starý náhon a výraznější zříceniny zdí s klenutými sklepy. O něco níže ve stejném údolí, směrem k Zahájí, tzv. Malowetzwerk - bývalá leštírna skla nazývaná podle majitelů panství Zahájí. Také z ní zbývají viditelné zříceniny a starý náhon. Ještě v roce 1936, jak udává nápis na něm, zde byl postaven kamenný most přes Celní potok, dnes nepoužívaný a ani k němu nevedou žádné cesty. Dnes se v Josefovo Údolí nachází poměrně rozlehlý tábor novodobých indiánů. V létě zde panuje čilý ruch celých indiánských rodin, výjimkou však nejsou ani indiáni samotáři v zimních měsících.

Býv. Zahájí (Waldheim)

Zahájí, do r. 1945 Waldheim, byla osada nedaleko hranice se SRN, při silnici Rozvadov-Pavluv Studenec. Osada byla založena r. 1608. Ačkoliv nebyla velkou osadou, byla prakticky od svého založení až do r. 1945 sídlem poměrně rozsáhlého statku, v jehož držení se vystřídalo několik šlechtických rodů (od r. 1814 až do 1945 to byl rod Malovců).

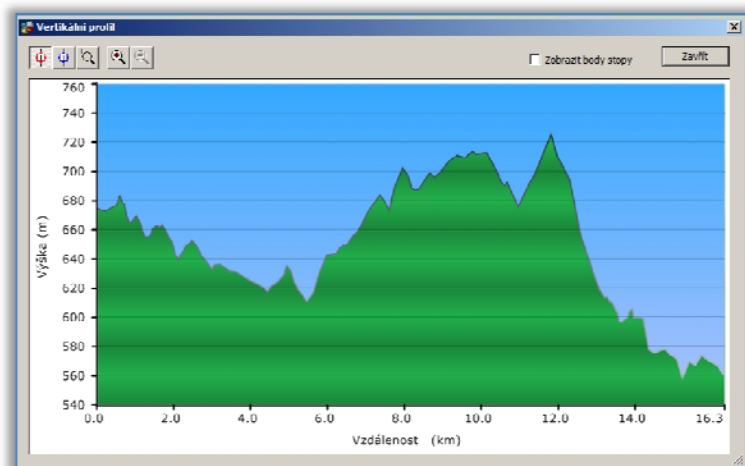
Osada se skládala ze dvou částí - Předního a Zadního Waldheimu. Přední Waldheim ležel v údolíčku při cestě směrem ke státní hranici (německá část osady Vorder Waldheim existuje dodnes), byl zde mlýn a celnice. Jako kuriozita bývá uváděna hospoda čp. 11 která údajně měla stát přímo na hranici, ta měla procházet výčepem u kterého měl být hraniční kámen a čepováno české i bavorské pivo. Zdá se však že jde spíše o legendu, podle starých map stál dům na naší straně hranice a čepování českého i bavorského piva v té době a v tomto regionu jistě nebylo ničím vyjímečným.

Po roce 1945 a nástupu socialismu se osada ocitla v hraničním pásmu, v 50. letech byla zbořena (existují fotografie demolice, pořízené z německé strany). Dnes ze vsi zůstal pouze kamenný sokl kříže pod dvěma starými lipami těsně u státní hranice. Podobně dopadl Zadní Waldheim, který ležel asi 1 km východně odsud nedaleko zmiňované silnice, dnes je zde pouze rybníček.

Na mírném návrší v lesíku jižně nad Předním Waldheimem jsou zbytky dvou zámků - staršího, založeného Lobkovicy a mladšího, vybudovaného za Malovců. Starší zámek byl pobořen již v 19. století a ani nový již nebyl před válkou obýván a udržován, asi proto poté unikly pozornosti tvůrců nových pořádků a jejich zbytky zůstaly zachovány dodnes - jedná se o poměrně výrazné zříceniny obvodových zdí s klenutými sklepeními, zarostlé lesem. Nedaleko bývala rodinná hrobka Malovců, dnes zničená, jejich ostatky ovšem byly již r. 1943 převezeny do nové hrobky v Jedlině (poté co hrobka v Zahájí byla 2x vyloupena). Ani tato hrobka ovšem období socialismu nepřečkala.

Trasa 07.01.2012, sobota

býv. Nová Knížecí Huť – býv. Stoupa – býv. Česká Ves – býv. Zahájí - Stará Knížecí Huť – býv. Háje – býv. Jedlina – býv. Hraničky – býv. Arnoštin Hamr; celkem 16,3 km

Místopis

Stará Knížecí Huť (Alt Fürstenhütte)

Dosud částečně dochovaná osada leží v hlubokých lesích jz. od Lesné při silnici na starý hraniční přechod Zahájí. Byla založena počátkem 18. století tehdejšími majiteli waldheimského statku Lobkovicy. V roce 1930 zde stálo 21 usedlostí, z nichž období poválečného odsunu a existence hraničního pásma těsně za osadou přežilo pět. Kromě nich zde stojí bývalá kasárna PS nazývaná, ač ve Staré Knížecí Huti, Stoupa podle nedaleké zaniklé osady (asi kvůli matení nepřítelů) - dnes Pohr. policie. Proti nim je malý pomníček připomínající událost z r. 1945 kdy zde byly do společného hrobu pohřbeny oběti pochodu smrti - větší pomník byl později vybudován v Lesné a ostatky obětí převezeny do mohyly v Tachově. Okolí osady s hlubokými lesy a několika rašeliništi patří k nejhezčím místům v Českém lese.

Býv. Háje (Leirwinkel) také: Leirwinkl

Osada ležela jz. od Tachova v hlubokých příhraničních lesích mezi St. Knížecí Hutí a Jedlinou. Založena byla až koncem 18. století, ale před válkou zde již stálo 36 usedlostí. Po roce 1945 zůstala odlehlá osada nedosídlena, kupodivu z ní však zůstaly zachovány dvě usedlosti a to i přesto, že po rozšíření hraničního pásma v 70. letech procházela "železná opona" těsně vedle nich. Dnes jsou využity k rekreaci.

Býv. Jedlina (Neu Losimthal)

Vesnice ležela v odlesněné krajině nedaleko hranice se SRN, její jádro při silnici Rozvadov-Zahájí. Patřily k ní i samoty v okolí. Byla založena na pozemcích tachovského panství kolem r. 1626. Před válkou tu žilo přes 500 obyvatel. Po válce a odsunu Němců se ves dostala do hraničního pásma a postupně byla zničena.

Z kostela sv. Anny, který nijak bohatá obec stavěla od r. 1816 téměř 40 let, dnes zbývá hromada sutin ve středu vsi. Po válce byl kostel používán jako seník a jeho věž jako pozorovatelná PS, počátkem 60. let byl pak zbořen. V

blízkosti stojí dnes nově upravený pomník obětem 1. světové války. Dále zachován kamenný pomníček v západní části, výraznější zříceniny jedné budovy a základy několika dalších. Vše je hustě zarostlé.

V lukách sz. leží hřbitov, částečně obnovený po roce 1990. Zde byla také hrobka šlechtického rodu Malovců, založená r. 1943 poté co původní hrobka u Zahájí byla 2x vykradena. Hrobka však byla po roce 1948 zničena.

Asi 2 km jv. v lese při státní hranici je kamenná mohyla s křížkem a obrázkem Panny Marie z r. 1927, zvaná Panenka. Mohyla přežila celé období 1945-1990, nedávno byla opravena (lokalita se obtížně hledá - leží v lese a nevedou k ní žádné cesty)

Býv. Nová Hut' (Neuhütte)

Osadu tvořily samoty roztroušené na lukách u dvou rybníků na Hraničním potoce, nad dnes také zaniklou vsí Hraničky. osada vznikla až kolem r. 1770. Roku 1930 tu bylo 14 usedlostí. Osada, opuštěná po válce, zanikla v 50. letech při budování hraničního pásma, jehož zátarasý procházely její východní částí. Dodnes zůstaly zachovány výrazné zříceniny jedné usedlosti a patrné základy některých dalších.

Býv. Hraničky (Reichenthal)

Osada Hraničky (do r. 1945 Reichenthal) ležela sz. od Rozvadova v údolí Hraničního potoka. Vznikla v 1. polovině 18. století při sklárně. Ta později zanikla, ale kromě obytných stavení zde bývaly také hamry a leštírna skla, která byla v provozu až do roku 1938. Tehdy v osadě žilo 344 obyvatel.

Po válce a nástupu socialismu se osada ocitla v hraničním pásmu a byla zničena. Dnes jsou patrné tři mohutné lípy při silnici na bývalé návsi, pod které po roce 1990 umístili bývalí rodáci vysoký dřevěný kříž. Západně odtud ve svahu nad údolím se ukrývá v křoviskách pomník obětem 1. světové války. Sz. u břehu Mlýnského rybníka stávala kaple z roku 1856, dnes zůstávají sutiny skryté v křoví, podobu kaple přibližuje obrázek umístěný sem rodáky bývalé vsi.

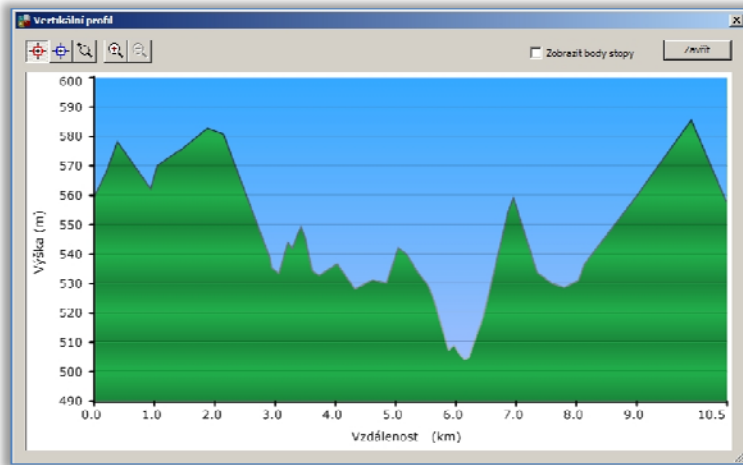
Pod vsí na Hraničním potoce býval Arnoštin Hamr, založený koncem 18. století a obydlený až do roku 1945. Také ten byl v 50. letech zničen, dnes

patrná dispozice býv. zahrady, příjezdová cesta, starý kříž obnovený po r. 1990 a náhon z Hraničního potoka, který nedaleko odsud začíná vytvářet hranici se SRN.

Západně od vsi zachován také litinový křížek na kamenném soklu, z 19. století. Křížek, stojící v zákrutu silnice do Jedliny pod dvěma mohutnými lipami, přežil celé období socialismu a to i přesto že armáda si vybudovala v tomto prostoru střelnici, na což upomíná nedaleký zbytek velitelské věže, dnes již zčásti rozebraný.

Trasa 07.01.2012, neděle

býv. Arnoštin Hamr – býv. Střeble (Ströbl) - Rozvadov; celkem 10,5 km

Místopis

Střeble (Ströbl)

Osada ležela jz. od Rozvadova ve svahu nad hraničním potokem. Hamr zde existoval zřejmě již r. 1387, v 16. století zde vznikl dvůr a po roce 1773 za Fr. Kohlera zámeček a především několik podniků na zpracování skla, jedny z prvních v regionu. Kromě nich zde existovala malá osada, která měla ve 30. letech 133 obyvatel.

Po roce 1945 byla osada, ležící v těsné blízkosti hranice, vysídlena a počátkem 50. let zbourána. Dnes je její místo podmáčené a zarostlé, najdeme zde zbytky starých náhonů a základového zdiva. Pod dvěma starými lipami při dnes již sotva patrné příjezdové cestě vybudovali po roce 1990 němečtí starousedlíci prostý dřevěný památníček připomínající existenci osady. Od roku 1997 vede v těsné blízkosti dříve zcela ztraceného místa nová dálnice, lokalita se nachází na svahu vršku vpravo nad celnicí při cestě ve směru do SRN.

Asi půl kilometru východně od Střeble stával Nový Dvůr - nyní rovněž zaniklý, zůstávají malé zbytky základového zdiva a staré ovocné stromy. Ležel v blízkosti dnešní účelové komunikace spojující starou a novou rozvadovskou celnicí.

Vznik tzv. lesních vsí

Mezi tzv. lesní vsí se počítá jak Jedlina, tak některé další obce v Českém lese Milíře, Lučina, Pavlův Studenec, Větrov, Žebrácký Žďár a další. Vznik lesních vsí je zaznamenán v 18. století, hlavně v jeho 70. a 80. letech, kdy po několika neúrodných letech a tím vzniklé bídě se zvýšil příliv obyvatel do pohraničních lesů. Matriky uvádějí často jako místo narození a pobytu prostě "ex silva" z lesa. Nejprve vznikaly v lesích jednotlivé usedlosti a později celé vsi. Ve starších obcích žili poddaní na tzv. rustikální půdě tj. že byli sice svázáni s vrchností poddanským právem, ale půdu a domy dědičně vlastnili. Nově vznikající lesní usedlosti a vsi však vznikaly na tzv. dominikální panské půdě a dnešní terminologií řečeno vznikaly "načerno". I když vrchnosti byly odváděny nějaké poplatky, mohlo panstvo osadníkovi jeho majetek kdykoliv odebrat. Většinou negramotní noví usedlíci jen těžko chápali složitost dominikálních a rustikálních právních poměrů, odmítali robotovat a zabrané pozemky považovali za svoje. To samozřejmě vedlo k častým sporům, které se táhly více než půl století. Právě v okolí Jedliny se stal před r. 1838 případ, kdy byli napadeni zeměměřiči provádějící zaměřování prvních katastrálních map-císařských otisků a to nejprve jen muži a pak dokonce i ženami se sekerami v rukou. Spory ustaly až okolo r. 1864, kdy byly od panství prodány držitelům poslední pronajaté pozemky.